

Lehet-e csak egy igaz vallás? Hogy engedheti meg Isten a szenvedést? Nem kényszerzubbony-e a kereszténység? Hogyan küldhet Isten embereket a pokolra? Megcáfolta-e a vallást a tudomány? Lehet-e szó szerint értelmezni a Bibliát?

Biztosan találkoztunk már ezen kérdésekkel, amelyekre sejtettük, hogy van válasz, esetleg az Isten elleni felvetések intellektuális visszaéléseit is megsejtettük, de az érvek fogócskájában elvettük a játékot. Ezen kérdésekre válaszol itthon most megjelent kötetében Timothy Keller, a New York-i Reedemer-gyülekezet (protestáns) lelkipásztora. A kötet, amely egy Darth Vader-idézettel indít („hitetlenséged aggaszt”), emészthető hosszúságú, metrón is olvasható terjedelmű, szövege élvezetes, nem száraz érvelés. Keller gyakran idéz C. S. Lewistől és Alvin Plantingától. Érvei lelkipásztori tapasztalatából származnak, márpedig a New York-iak igencsak megzizzasztották a szerzőt keresztkérdéseikkel.

Gyakran mutat rá a kereszténység ellen prédikálók önellentmondásos érveléseire: a relativizáló érvek például saját érvényességüket ássák alá. Kijelenthetjük, hogy minden vallás egy meghatározott kor kulturális terméke, de akkor ez a kijelentésünk is az. Mondhatjuk, hogy minden vallás birtokolja az igazság egy részét, és – a közkeletű példával élve – az elefánt másik részét tapogatja, azonban a kijelentés implicite feltételezi, hogy hangoztatója látja az egész elefántot. Gyakran vágják a keresztények fejéhez, hogy miként gondolhatják, hogy igazuk van, és hogy jobb emberek másoknál, ám a kereszténység épp azt tanítja, hogy mindannyian bűnösök vagyunk, az egyház pedig a bűnösök egyháza, nem pedig a „jobbaké”. A valláskritikusok igazságigénye pedig saját koordinátarendszerük szerint nem kevésbé gőgös, mint a vallásosoké.

Sokat foglalkozik a szerző az evolúcióval és a szenvedéssel is. Gyakori a vallási univerzalizmus és a kulturális relativizmus ütköztetése: ha az „isten-teóriát” elvető ember nem Istenre alapozza az emberi jogokat, akkor vajon mire? A közmegegyezésre, a konszenzusra? Hogyan akarja érvényesíteni a nyugati civilizáció termékének nevezhető emberi jogi gondolkodást egy olyan társadalomban, ahol ennek nincs hagyománya? Főleg, ha közben azt is hangoztatja: tisztelni kell más kultúrákat és más közösségek konszenzusát. Végző soron így ugyanis például a női jogok más kultúrákban való érvényesítése egyszerű kulturális imperializmus lesz. Ugyanez a helyzet az erkölcsi relativizmussal. Mi alapján erőltetjük rá a magunk nézetét másokra, és miért érezzük úgy, végző soron nem saját magunk találtuk ki erkölcsi mércénket?

De ez már a kötet második részébe vezet minket, ahol a szerző végigveszi Isten „nyomait”, ismeretét, a bűn kérdését, a vallás és az evangélium viszonyát, a kereszt történetét és a feltámadás valóságát. A szerző a végző, kényszerítő erejű istenbizonyítékot követelőknak hívja fel a figyelmét arra: ugyan ilyen erővel nem bizonyítható Isten léte, ám vannak nyomai a világban. Számos dolog sokkal könnyebben magyarázható Istennel, mint nélküle – többek közt az emberi jogok és a belénk írt erkölcsi mérce. A feltámadással kapcsolatban végigveszi a sokak által felhozott történeti kifogásokat, például rámutat: rosszul gondoljuk, hogy akkoriban egy kis csalással (például Jézus testének ellopásával) könnyen el lehetett hitetni az emberekkel a feltámadást. Ez a felvilágosult ember önelégültsége és felsőbbrendűség-érzete. A test feltámadásának tana ugyanis teljesen idegen volt a hellén-római közegtől, amint az is, hogy nők fedezik fel Krisztus testének eltűntét.

Timothy Keller arra is figyelmeztet: a kereszténység elsősorban nem egy erkölcsi követelmény. Lényege nem az erkölcs, hanem az élő Istenkapcsolat. Isten nem volt kegyetlen a fiával, nem valaki más áldozott fel, hogy meg tudjunk nekünk bocsájtani, hiszen Krisztus Isten „része”, azaz Isten saját magát áldozta fel értünk. Hogy erre miért volt szükség, miért nem tud egyszerűen „csak úgy” megbocsájtani? Minden megbocsátásnak ára van: ha nem veszünk elégtételt a másikon, nekünk kell az elégtételt magunkra vennünk. Ezt tette Isten is. Ha pedig Isten nem Szentháromság volna, nem ismerte volna a teremtés előtt a szeretetet, így a teremtés hatalmi aktus lett volna, nem örömteli szeretetaktus. Krisztust csak egy jó prófétának és tanítónak tartani felesleges – ha tényleg feltámadt, az teljesen igénybe vesz

minket, ha viszont nem támadt fel, akkor kit érdekel, hogy mit mondott egy ókori lúzer a sok közül?

A kötet egyetlen hibája talán a magyar alcím, miszerint: „Meggyőző érvek Isten mellett”, igencsak szájbarágósra sikeredett. Talán elég lett volna annyit írni: Érvek Isten mellett, aztán hogy ezek meggyőzőek-e, azt had döntse el az olvasó.

Viszont talán jót tenne a katolikus könyvkiadásnak is, ha több ütős hitvédelmi művet adnának ki, ezen a téren ugyanis tapasztalatom szerint hiányt szenvedünk.

Timothy Keller: Hit és kételkedés. Meggyőző érvek Isten mellett. Harmat-Koinónia, Kolozsvár-Budapest, 2012. Fordította: Daray Erzsébet.

Szilvay Gergely/Magyar Kurír